មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

សិទ្ធិពិនិត្យមើលសំណុំរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ

ដោយៈ ចាន ប្រាថ្នា

(សម្គាល់ៈ រាល់ខ្លឹមសារ និងការបកស្រាយទាំងអស់នៅក្នុងអត្ថបទនេះ គឺជាការយល់ឃើញ របស់ខ្ញុំផ្ទាល់ ពោលគឺពុំបានបង្ហាញជំហរ ឬ ទស្សនៈណាមួយ របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាឡើយ)

សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាផ្នែកមួយនៃសិទ្ធិទទួលបានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការតទល់ក្តីទាំងនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត និង ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តី ។ លក្ខណៈសារវន្តនៃសិទ្ធិនេះ បានជួយដល់ភាគីនៃរឿងក្តីអនុវត្តសិទ្ធិផ្សេងៗទៀត (ដូចជា សិទ្ធិសុំឲ្យចៅក្រមបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែម សិទ្ធិតទល់ជាមួយសាក្សី ឬគូភាគីបដិបក្ខ សិទ្ធិសុំឲ្យចុះទៅពិនិត្យដល់ទីកន្លែង ចាប់យកវត្ថុតាង ធ្វើកោសល្យវិច័យជាដើម) ឲ្យមានប្រសិទ្ធិភាព ។ សិទ្ធិទាំងនេះនឹងត្រូវបានអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅពេលដែលភាគីនៃរឿងក្តីទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ (ភស្តុតាងដែលត្រូវបានប្រមូល ឬដាក់ជូនដើម្បីគាំទ្រការចោទប្រកាន់) ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ។

១) មូលដ្ឋានគតិយុត្ត

នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងមានចែងក្នុងមាត្រា ១២៩, ១៣៥ និង មាត្រា ៣១៩ ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរ មាត្រា ១២៩ ចែងថា “*សំណុំរឿងស៊ើបសួរត្រូវរក្សាទុកដោយក្រឡាបញ្ជី ។ [...] មេធាវី ឬ លេខាធិការរបស់មេធាវី ត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយចៅក្រមស៊ើបសួរឲ្យធ្វើការថតចម្លង ដោយខ្លួនជាអ្នកចេញសោហ៊ុយ និងក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី*” ។ មាត្រានេះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សោហ៊ុយក្នុងការថតចម្លងសំណុំរឿង ជាបន្ទុករបស់មេធាវី ។ គួរកត់សម្គាល់ថា វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះពុំបានបញ្ជាក់អំពីបញ្ហានេះឡើយ ។ ដូច្នេះ ក្នុងការអនុវត្តអាចមានការខ្វែងគំនិតគ្នាក្នុងការបកស្រាយ ថាតើសោហ៊ុយនៃការថតចម្លងសំណុំរឿងនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដែលមានឯកសារភស្តុតាងដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់នោះ ជាបន្ទុករបស់មេធាវី ឬ របស់តុលាការ ។ ទាក់ទងនឹងមាត្រា ១៣៥ ស្តីអំពីការបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញាចែងថា “*នៅគ្រប់ពេលវេលា ព្រះរាជអាជ្ញាអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងស៊ើបសួរ ឬ ស្នើសុំឲ្យបញ្ជូនសំណុំរឿងមកពិនិត្យ ប៉ុន្តែត្រូវមានភារកិច្ចបង្វិលសំណុំរឿងនេះទៅវិញ ក្នុងថិរវេលា ២៤ម៉ោង*” ។ ចំណែកមាត្រា ៣១៩ (ចែងក្នុងបរិបទដែលសុំរឿងត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ) ស្តីអំពីការពិនិត្យមើល

សំណុំរឿងបានចែងថា« មុនពេលសវនាការ មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការ នៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី ។ មេធាវី ឬ លេខាធិការរបស់មេធាវី អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយប្រធានតុលាការ ឲ្យធ្វើការថតចម្លងលិខិតនៃសំណុំរឿង ដោយខ្លួនជាអ្នកចេញសោហ៊ុយ និងនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី» ។ យោងតាមមាត្រានេះ អាចមានការបកស្រាយថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងបានតែនៅមុនពេលសវនាការតែប៉ុណ្ណោះ ។ វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ពុំបានចែងរិតត្បិតដូចមាត្រា ៣១៩ឡើយ ។ បានន័យថា ទាំងនៅមុន និង ក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការជំនុំជម្រះក្តី មេធាវី អាចពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿងគ្រប់ពេលវេលា (ក្នុងម៉ោងធ្វើការ) ។ ពុំមានអ្វីចម្លែកនោះទេដែលវិធានផ្ទៃក្នុងផ្តល់ការអនុគ្រោះដូច្នេះ ព្រោះដំណើរការជំនុំជម្រះសេចក្តីទៅលើសំណុំរឿងនីមួយៗ នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានរយៈពេលយូរ បើធៀបទៅនឹងដំណើរការជំនុំជម្រះនៅតុលាការកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ។

នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើសំណុំរឿងមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៥៥ និងវិធាន ៨៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ។ វិធាន ៥៥ កថាខណ្ឌទី៦ ចែងថា “ក្រឡាបញ្ជីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវរក្សាទុកសំណុំរឿង រួមទាំងកំណត់ហេតុ និង របាយការណ៍នៃការស៊ើបសួរ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីទាំងអស់ មានសិទ្ធិគ្រប់ពេលវេលាក្នុងការពិនិត្យ និង ថតចម្លងសំណុំរឿង ក្រោមការឃ្លាំមើលរបស់ក្រឡាបញ្ជីនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងពេលម៉ោងធ្វើការ និង គោរពទៅតាមបទបញ្ជារបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ” ។ កថាខណ្ឌ ១១ ក្នុងវិធានដដែលនេះបានបញ្ជាក់បន្ថែមថា “សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ មានសិទ្ធិសុំមើលសំណុំរឿងច្បាប់ដើម ប៉ុន្តែត្រូវគោរពទៅតាមពេលវេលាកំណត់ ដើម្បីធានាដល់និរន្តរភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី” ។ តាមរយៈវិធាននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីទាំងអស់មានសិទ្ធិពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរទាំងមូល ។ វិធាន ៨៦ ដែលអនុញ្ញាតឲ្យពិនិត្យមើលសំណុំរឿងនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តីបានចែងថា “សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីទាំងអស់ ត្រូវមានសិទ្ធិពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង ដោយស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជីនៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅពេលម៉ោងធ្វើការ និង ត្រូវគោរពទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ដំណើរការល្អរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” ។[១]

---

១ – វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិសោធនកម្មលើកទី៨ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ហៅកាត់ថា“វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ” ។ រកបាន៖ http://www.eccc.gov.kh/document/legal/15232

១.១) បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង

បើពិនិត្យមើលវិធាន ៥៥ និង ៨៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា មានតែ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីប៉ុណ្ណោះ ទើបមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ។ ចំណែក «ភាគី» ដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងវិធានទាំងពីរនេះ គឺពុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ។

យោងតាមសន្ទានុក្រមនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ពាក្យ «ភាគី» សំដៅទៅលើ សហព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ចំណែក «ជនសង្ស័យ» ពុំត្រូវបានរាប់បញ្ចូលជាភាគីនៃរឿងក្តីនោះទេ ។ នេះបញ្ជាក់ថា មេធាវីរបស់ជនសង្ស័យ ពុំមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ៥៥ និង ៨៦ឡើយ ។ ដូច្នេះ មានតែសហព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ មេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប៉ុណ្ណោះ ដែលមានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង ក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ និង ការជំនុំជម្រះសេចក្តី ។ សេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ម៉ាក ហាម៉ុន ទទួលស្គាល់ថា សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ត្រូវបានរក្សាទុកផ្តាច់មុខជូនសហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីតែប៉ុណ្ណោះ ។[២] គួរកត់សម្គាល់ថា បើយោងទៅលើមាត្រា ១២៩ និង មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ អាចមានការបកស្រាយទូលាយជាងនេះ ព្រោះមាត្រាទាំងពីរនេះគ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា «មេធាវី ឬ លេខាធិការមេធាវី» ដោយពុំបានភ្ជាប់ទៅនឹងពាក្យ «របស់ភាគី» ដូចវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ។ ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើមាត្រា ១២៩ អាចអនុវត្តបាននៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ នោះមេធាវីការពារក្តីរបស់ «ជនសង្ស័យ» នឹងមិនអាចត្រូវបានបកស្រាយ ដោយដាត់ចេញពីសិទ្ធិពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿងឡើយ ។

គួរបញ្ជាក់ថា សន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញបានផ្តល់អត្ថន័យ និងប្រើប្រាស់ពាក្យ ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ នៅក្នុងបរិបទផ្សេងៗគ្នា ។ តាមរយៈពាក្យទាំង

២- សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី [កោសលុប] សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង និង ចូលរួមការស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារលេខ D121/4 កថាខណ្ឌ ៣៧ ។ អាចរកបានក្នុងគេហទំព័រ http://www.eccc.gov.kh/document/court/27594

នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានធ្វើការបកស្រាយយ៉ាងតឹងរ៉ឹងអំពី សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង របស់មេធាវីការពារក្តីជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួររហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ(នឹងលើកឡើងលម្អិតនៅក្នុងចំណុចទី២) ។ ពាក្យទាំងបីនេះ ត្រូវបានសន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះបានផ្តល់អត្ថន័យដូចខាងក្រោម៖[៣]

ជនសង្ស័យ (Suspect) *«សំដៅទៅលើបុគ្គលដែល សហព្រះរាជអាជ្ញា ឬ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាត់ទុកថា អាចធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ប៉ុន្តែមិនទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅឡើយ» ។*

ជនត្រូវចោទ (Charged Person) *«សំដៅទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ដែលត្រូវចោទប្រកាន់ចំពោះរឿងក្តីណាមួយ ក្នុងចន្លោះពេលពីមានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ រហូតដល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់» ។*

ជនជាប់ចោទ (Accused) *«សំដៅទៅលើ បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់* (person who has been indicted) *ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះ» ។*

១.២) អ្វីទៅជាសំណុំរឿង?

យោងតាមសន្ទានុក្រមនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សំណុំរឿង គឺសំដៅទៅដល់«សំណុំឯកសារ ដែលរួមមាន កំណត់ហេតុនៃកិច្ចដែលបានបំពេញនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬការស៊ើបសួរ ក៏ដូចជា ពាក្យសុំរបស់ភាគី សេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយដែលបានចេញ និង អ្វីដែលជាឧបសម្ព័ន្ធដែលមាននៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនីតិវិធី រួមទាំងកំណត់ហេតុសវនាការផង» ។ ដូច្នេះ រាល់ឯកសារភស្តុតាង និងវត្ថុតាងទាំងអស់ដែលប្រមូលបាន ត្រូវតែដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ។ វិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា «អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង (ប៉ុន្តែភស្តុតាងទាំងនោះត្រូវតែបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ)» ។ ដូច្នេះមានន័យថា ពុំមានភស្តុតាងណាមួយដែលមិនមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ត្រូវបានយកមកពិចារណាឡើយ ។ គួរបញ្ជាក់ថា ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការលើអង្គសេចក្តីក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ភាគីនៃរឿងក្តីពុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យយកឯកសារភស្តុតាងណាមួយ ដែលមិនមាននៅក្នុងសំណុំរឿង យកមកសួរដេញដោលឡើយ ។

៣-វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ទំព័រ១៣៣-១៣៧

ថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣

ដូចបានបញ្ជាក់រួចហើយថា វិធាន ៥៥ និង ៨៦ បានអនុញ្ញាតឲ្យ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគី មានសិទ្ធិពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង។ វិធានទាំងពីរនេះពុំបានរឹតត្បិតទៅលើវិសាលនៃសំណុំរឿង ពោលគឺពុំបានហាមឃាត់សិទ្ធិរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគី ក្នុងការពិនិត្យមើល វត្ថុតាង និងឯកសារសម្ងាត់ផ្សេងៗ ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងឡើយ ។ លើសពីនេះ នៅក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការស៊ើបសួរ វិធាន ៥៥(១១) បានអនុញ្ញាតឲ្យពិនិត្យមើលសំណុំរឿង "ច្បាប់ដើម" ថែមទៀត។ និយាយជារួម សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគី អាចពិនិត្យមើល និងថតចម្លងឯកសារទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង។

២) ការអនុវត្តជាក់ស្តែងក្នុងការសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤

នៅថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការការពារក្តីបានដាក់លិខិតមួយច្បាប់ជូនទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និង សិទ្ធិផ្សេងៗទៀតដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៥៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។ ប្រធានអង្គភាពនេះអះអាងថា ភាពចំបាច់នៃសំណើសុំនេះ គឺធ្វើឡើងដើម្បីធានាឲ្យមានការការពារសិទ្ធិរបស់ជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ហើយការមិនឆ្លើយតបទាន់ពេលវេលាចំពោះសំណើទាំងនេះ បង្កឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ជនទាំងនោះ។[៤] នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញសេចក្តីសម្រេចបដិសេធសំណើសុំទាំងនោះចោល ដោយបញ្ជាក់ថា *"សិទ្ធិការពារក្តីអាចអនុវត្តបានយ៉ាងពេញលេញ (ហើយគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយតទល់ក្តីត្រូវតែគោរពយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន) នៅពេលជនម្នាក់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ហើយក្លាយជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ប៉ុន្តែ ដរាបណាជនណាម្នាក់ មិនទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ សិទ្ធិរបស់ជននោះនៅមានកម្រិតនៅឡើយ"*[៥] ។

នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ មេធាវី គង់ សំអុន (ត្រូវបានចាត់តាំងជាមេធាវីជាតិសម្រាប់តំណាងឲ្យផលប្រយោជន៍បុគ្គលដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០) បានដាក់សំណើសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ម្តងទៀត។ ក្នុងការគាំទ្រសំណើសុំរបស់ខ្លួន មេធាវី គង់ សំអុន បានយោងទៅលើគោលការណ៍សមភាពនៃមធ្យោបាយតទល់ក្តី និង សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ដោយអះអាងថា សិទ្ធិ និង

៤-កថាខណ្ឌ ៨ នៃឯកសារលេខ D121/4

៥-កថាខណ្ឌ ៩ នៃឯកសារលេខ D121/4

គោលការណ៍ទាំងនេះត្រូវយកមកអនុវត្ត នៅពេលផលប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ “ត្រូវបានប៉ះពាល់ជាដុំកំភួន” ។ មេធាវី គង់ សំអុន បានអះអាងបន្ថែមទៀតថា ការណ៍ដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីមិនអាចតាមដានកិច្ចដំណើរការស៊ើបអង្កេត និង រៀបចំការការពារក្តីឲ្យបានប្រសិទ្ធិភាព នឹងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់សិទ្ធិរបស់ជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ ។[៦] ទោះបីជាមានការបញ្ជាក់អះអាងដូច្នេះក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅតែសម្រេចបដិសេធ (សេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី ៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១)មិនឲ្យមេធាវី គង់ សំអុន ចូលមើលសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដដែល ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្តល់ហេតុផលថា ជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ ពុំទាន់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ “តាមរយៈនីតិវិធីផ្លូវការដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៥៧[៧] នៃវិធានផ្ទៃក្នុង” ហើយផលប្រយោជន៍របស់ជនទាំងនោះ ក៏ពុំទាន់ត្រូវបានប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដោយសារការស៊ើបអង្កេតដែរ ព្រោះជនទាំងនោះ“ពុំទាន់ត្រូវបានទាក់ទង សួរយកចម្លើយ ក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការឆែកឆេរនិងរឹបអូស ឃុំខ្លួន ឬត្រូវទទួលរងការប៉ះពាល់តាមវិធីដទៃទៀត ដោយការស៊ើបសួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត” ។[៨]

នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ មេធាវី គង់ សំអុន ដាក់សំណើទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី ៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១[៩] និងសុំការអនុញ្ញាតចូលមើលសំណុំរឿងជាថ្មីម្តងទៀត ដោយផ្តល់ហេតុផលថា មានបុគ្គលចំនួន ២រូប (មិនបញ្ចេញឈ្មោះ) បានដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។ ប៉ុន្តែ សំណើទាំងនេះត្រូវបានសហចៅក្រហមស៊ើបអង្កេតបដិសេធចោលនៅថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ (ក្នុងអំឡុងពេលចៅក្រម ស៊ីកហ្វ្រេដ ប្លុង កាន់ដំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ)

៦-កថាខណ្ឌ ១១ នៃឯកសារលេខ D121/4

៧-វិធាន ៥៧ ស្តីពីការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ចែងថា “នៅពេលជនត្រូវចោទចូលបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាលើកដំបូង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវកត់ត្រានូវអត្តសញ្ញាណរបស់ជននោះ និងប្រាប់ជននោះអំពី បទចោទប្រកាន់ និង សិទ្ធិមានមេធាវី និង សិទ្ធិក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយសំណួរ ។ ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិពិគ្រោះជាមួយមេធាវីមុនពេលដែលខ្លួនត្រូវបានសួរចម្លើយ និង មានមេធាវីអមជាមួយនៅក្នុងពេលសួរចម្លើយ [..]”

៨-កថាខណ្ឌ ១២ នៃឯកសារលេខ D121/4

៩-ចៅក្រមមានអំណាច(អំណាចជាប់មកជាមួយ)ក្នុងការពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចមុនណាមួយ ក្នុងករណីដែលមានការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈ និង ក្នុងករណីដែលសេចក្តីសម្រេចមុននោះមានការ ភាន់ច្រឡំ ឬបណ្តាលឲ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ (ឯកសារលេខ D121/4 ទំព័រ១៨) ។

ដោយផ្តល់ហេតុផលថា ការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់បុគ្គលទាំងនោះ មិនបានធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈ ហើយក៏ពុំបានបង្កឲ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ចំពោះជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែរ ពីព្រោះ *«ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងពីរត្រូវបានច្រានចោល ហើយគ្មានអ្នកដាក់ពាក្យសុំណាម្នាក់ក្នុងចំណោមនេះ បានទទួលការអនុញ្ញាតចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ»* ។[១០] គួរកត់សម្គាល់ថា នេះជាចំណុចមួយគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ ដែលថាតើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនឹងសម្រេចដូចម្តេច ប្រសិនបើពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងពីរនេះ (ឬពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងក្រោយៗទៀត) ត្រូវបានទទួលយក និង អនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ។[១១] ហាក់ដូចជាមានការអនុវត្តមិនស្ទើរស៊ីសង្វាក់គ្នាក្នុងចំណោមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង បន្ទាប់ពីចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន ចូលកាន់ដំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនត្រូវបានទទួលយក ហើយមេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ។[១២] ប៉ុន្តែ សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៤ (ដែលទំនងជាយោងទៅលើសេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ខាងលើនេះ) នៅតែត្រូវបានបដិសេធចោលដដែល ។

នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង ឡូរ៉ង់កាស្តេ អានសីម៉េត (ដែលបានចូលបំពេញការងារបន្ទាប់ពីចៅក្រម ម៉ាសែល ឡឺម៉ុង និង ចៅក្រម ស៊ីកហ្វ្រេដ ប្លុង លាលែងជាបន្តបន្ទាប់ពីតួនាទីជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ) បានជូនដំណឹងទៅដល់ជនសង្ស័យម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (មិនបញ្ចេញឈ្មោះ) ថាគាត់មានសិទ្ធិមានមេធាវីការពារក្តី សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបសំណួរ សិទ្ធិចាត់ទុកថាគ្មានទោសដរាបណាពិរុទ្ធភាពមិនទាន់ត្រូវបានរកឃើញ និងសិទ្ធិមានលទ្ធភាពទទួលបានឯកសារសំណុំរឿង (អនុវត្តស្រដៀងគ្នានឹងសិទ្ធិពិនិត្យមើលសំណុំរឿង) ។[១៣] ដោយតែសារមានភាពចម្រូងចម្រាសគ្នាជាបន្តបន្ទាប់ជាមួយចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង (សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ) នៅដើមខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ចៅក្រម ឡូរ៉ង់កាស្តេ អានសីម៉េត សម្រេចលាឈប់

១០-កថាខណ្ឌ ១៥ នៃឯកសារលេខ D121/4

១១-បញ្ជាក់ៈ សេចក្តីសម្រេចចុះថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ នេះ មិនអាចរកបាននៅក្នុងគេហទំព័ររបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញឡើយ(ឯកសារលេខ D4/2/1) ។

១២-កថាខណ្ឌ ២៨ នៃឯកសារលេខ D121/4

១៣-កថាខណ្ឌ ១៧ នៃឯកសារលេខ D121/4

ពីការងារ ។[១៨] នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន ត្រូវបានតែងតាំងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដើម្បីស៊ើបសួរលើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤។

បន្ទាប់ពីចៅ ម៉ាក ហាម៉ុន ចូលកាន់ដំណែងជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ បានដាក់សំណើសុំជាថ្មីម្តងទៀតទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំការអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង (ហៅថាសំណើបន្ទាន់) ។ នៅក្នុងសំណើនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបញ្ជាក់ថា ជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួររបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត) ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "ជនត្រូវចោទ" ។[១៥] ដោយរង់ចាំអស់រយៈពេល ២ ខែ នៅតែពុំទាន់ទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ *(បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការបដិសេធតាមការសន្មតលើ "សំណើបន្ទាន់" សុំចេញដីកាសម្រេចបើកមើលសំណុំរឿង)* ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយបញ្ជាក់ថា *"ការខកខានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអនុញ្ញាតឲ្យជនត្រូវចោទបើកមើលសំណុំរឿង ទោះជាជនត្រូវចោទបានស្នើសុំដដែលៗយ៉ាងណាក៏ដោយ [...គឺ] បានបដិសេធគាត់ មិនឲ្យមានសិទ្ធិដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្ម នៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ដូច្នេះ មិនឲ្យតម្លៃដល់សិទ្ធិដែលធានាដល់រូបគាត់ក្នុងនាមជាជនត្រូវចោទ"* ។[១៦] ប៉ុន្តែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រូវបានក្រុមមេធាវីដកវិញបន្ទាប់ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបញ្ជាក់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះថាគាត់ *"យល់ដឹងពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើផ្សេងៗឲ្យបានឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ហើយនៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ត្រូវចេញដីកានេះឲ្យបានមុនពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ។ ប៉ុន្តែ ដំបូងត្រូវតែដោះស្រាយ បញ្ហាបឋម និង សំខាន់ផ្សេងៗដែលជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ សម្រាប់ចេញសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ទៅលើការអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង"* ។[១៧] នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានដាក់លិខិតមួយទៀតជូនទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដោយផ្តល់ការបញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ *"បានអនុញ្ញាតមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង"* ។ ដូច្នេះការមិនអនុញ្ញាតឲ្យ

១៨-សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបម្រុង ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ។ អាចរកបាន: http://www.eccc.gov.kh/articles/19368

១៥-កថាខណ្ឌ ២២ នៃឯកសារលេខ D121/4

១៦-កថាខណ្ឌ ២៨ នៃឯកសារលេខ D121/4

១៧-កថាខណ្ឌ ២៧ និង ២៥ នៃឯកសារលេខ D121/4

ជនសង្ស័យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងគឺ «*មិនគ្រាន់តែខុសច្បាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏បញ្ជូនសារសំខាន់ផងដែរ [...] អំពីឋានុក្រមរបស់ភាគី ក្នុងនោះ សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យត្រូវបានចាត់ទុកថាតូចជាងសិទ្ធិរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី*» ។[18] សរុបសេចក្តីមក (យោងតាមសំណើបន្ទាន់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃ ទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ និង លិខិតចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣) ក្នុងការស្នើសុំចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកយកមូលដ្ឋានចំនួន ២ មកធ្វើជាអំណះអំណាងគាំទ្រគឺ ទី១) បុគ្គលដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជា «ជនត្រូវចោទ» (ដែលជាភាគីមួយក្នុងសំណុំរឿង) ។ ទី២) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ដែលករណីនេះក្រុមមេធាវីការពារក្តីត្រូវតែទទួលបានការអនុញ្ញាតដូចគ្នា ដើម្បីធានានូវសមភាពរវាងគូភាគីនៃរឿងក្តី ។

ជាលទ្ធផល សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ម៉ាក ហាម៉ុន នៅតែសម្រេចច្រានចោលចំពោះការលើកឡើងនូវអំណះអំណាងទាំងពីរខាងលើនេះ និងនៅតែបដិសេធមិនអនុញ្ញាតឲ្យក្រុមមេធាវីការពារក្តីចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ០០៤ ។ ក្នុងការសម្រេចនេះ ចៅក្រម ហាម៉ុន បានធ្វើការបកស្រាយយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ទៅលើការប្រើប្រាស់ពាក្យ «ជនសង្ស័យ» និង «ជនត្រូវចោទ» ដែលបានកំណត់ដោយសន្ទានុក្រមនៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ ចៅក្រម ហាម៉ុន បញ្ជាក់ថា «*ជនសង្ស័យ មិនមែនជា ជនត្រូវចោទ ដូច្នេះហើយទើបមិនមែនជា ភាគី* [...]» ។[19] ក្នុងន័យនេះ បុគ្គលទាំងឡាយដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នៅពុំទាន់ទទួលបានឋានៈជា «ជនត្រូវចោទ» នៅឡើយ ពោលគឺគ្រាន់តែជា «ជនសង្ស័យ» ហើយមេធាវីរបស់ជនទាំងនោះនឹងមិនទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងឡើយ ។ យោងតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ហាម៉ុន បុគ្គលដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ (ដែលត្រូវបានចៅក្រម ហាម៉ុន ហៅថាជា «ជនសង្ស័យ») នឹងទទួលបានឋានៈជា «ជនត្រូវចោទ» លុះត្រាតែ៖ ទី១) ចាំបាច់ត្រូវមានតម្រុយច្បាស់លាស់ និង ស៊ីសង្វាក់ ដែលបញ្ជាក់ថា ជននោះអាចទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទដោយព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ។ ទី២) ជននោះ «*ត្រូវបានចោទដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៥៧ (វិធានស្តីពីការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់)*» ។[20]

១៨-កថាខណ្ឌ ២៨ និង ៣៥ នៃឯកសារលេខ D121/4

១៩-កថាខណ្ឌ ៦២ នៃឯកសារលេខ D121/4

២០-កថាខណ្ឌ ៣៩-៤៤ នៃឯកសារលេខ D121/4

គួរបញ្ជាក់ថា លក្ខខណ្ឌទាំងនេះក៏ត្រូវបានចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន យកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការលុបចោលនូវសេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ឡូរ៉ង់កាស្ដើ អានសឺម៉េត ដែលបានអនុញ្ញាតឲ្យជនសង្ស័យម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង។ យោងតាមការលើកឡើងរបស់ចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន ការលុបចោលនេះគឺដោយសារចៅក្រម អានសឺម៉េត ពុំបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងពីរខាងលើនេះ ហើយការដែលអនុញ្ញាតឲ្យជនសង្ស័យនោះចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង គឺជាការរំលោភបំពានទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុង។[២១]

ទាក់ទងនឹងការលើកឡើងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី ដែលថា មេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿង ដូច្នេះខ្លួនគប្បីទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងដែរនោះ ចៅក្រម ហាម៉ុន បានធ្វើការបំភ្លឺថា ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមានឋានៈជាភាគីមួយនៃរឿងក្ដី ដូច្នេះមេធាវីរបស់គាត់មានសិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល និងថតចម្លងសំណុំរឿង។ ចំណែកជនសង្ស័យ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺពុំមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីឡើយ។[២២] មានន័យថា សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល និងថតចម្លងសំណុំរឿងគឺទុកសម្រាប់តែ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង មេធាវីរបស់ភាគីតែប៉ុណ្ណោះ។

៣) គំនិតពិចារណា

នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៥៨ នៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ម៉ាក ហាម៉ុន បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា“សរុបមក ក្នុងករណីដែល គ្មានការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ គឺគ្មានមូលហេតុណាដែលថា ចាំបាច់ត្រូវមានការចូលពិនិត្យមើលសំណុំរឿងដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យឡើយ” ។ កថាខណ្ឌ ៤១ នៃសេចក្ដីសម្រេចដដែលនេះបានបញ្ជាក់ថា “[...] ការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ អាចធ្វើឡើងតែក្នុងករណីដែល មានតម្រុយច្បាស់លាស់ និង ស៊ីសង្វាក់ បញ្ជាក់ថា បុគ្គលនោះអាចជា អ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ” ។ វាពិតជាមានការលំបាកក្នុងការយល់ នៅពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រើពាក្យ “ការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ” ក្នុងបរិបទសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួររហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ដូចចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបញ្ជាក់ខាងលើ ការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ គឺតម្រូវឲ្យមានតម្រុយច្បាស់លាស់ និង ស៊ីសង្វាក់ ដែលអាចបញ្ជាក់ថា ជននោះបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ។ ដូច្នេះថាតើ ភាពមាន ឬ គ្មាន “តម្រុយច្បាស់លាស់ និង

២១-កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៩ នៃឯកសារលេខ D121/4

២២-កថាខណ្ឌ ៦០ នៃឯកសារលេខ D121/4

ស៊ីសង្វាក់» នៃភស្តុតាង ដែលត្រូវយកមកវាយតម្លៃក្នុង «ការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ» លើសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ នឹងត្រូវបានបង្ហាញ បន្ទាប់ពីបិទបញ្ចប់ការស៊ើបសួរ ឬយ៉ាងណា? ប្រសិនបើដូច្នេះមែន តើការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការនេះ ខុសគ្នាដូចម្តេច ជាមួយនឹងការចេញដីកាដំណោះស្រាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត? វិធាន ៦៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា «សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ដោយចេញដីកាដំណោះស្រាយថា ត្រូវចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ឬ លើកលែងការចោទប្រកាន់» ។ ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចចោទប្រកាន់ជនដែលឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ និងបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ជនទាំងនោះនឹងត្រូវបានផ្តល់ឋានៈជា «ជនជាប់ចោទ» គឺពុំមែនជា «ជនត្រូវចោទ» នោះទេ ។ ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចនឹងរងការចោទប្រកាន់ថា បានធ្វើឲ្យជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ ថ្លោះសិទ្ធិ ក្នុងការទទួលបានឋានៈជា «ជនត្រូវចោទ» ។ នៅក្នុងដំណើរការស៊ើបសួរ វិធានផ្ទៃក្នុងបានផ្តល់សិទ្ធិសំខាន់ៗមួយចំនួនជូន ជនត្រូវចោទ ដូចជា សិទ្ធិសុំឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកា ឬ បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយដែលខ្លួនយល់ថាមានផលប្រយោជន៍ដល់ការស៊ើបសួរ ។[២៣] សិទ្ធិសុំឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្តាប់ចម្លើយរបស់ខ្លួន ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ចុះទៅដល់ទីកន្លែងកើតហេតុ បង្គាប់ឲ្យធ្វើកោសល្យវិច័យ ប្រមូលយកភស្តុតាង ។[២៤] សិទ្ធិតទល់ជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង សាក្សី ដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសួរយកចម្លើយ[២៥] និង សិទ្ធិចូលពិនិត្យមើល និង ថតចម្លងសំណុំរឿង (តាមរយៈមេធាវីរបស់ខ្លួន) ជាដើម ។ តើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពិតជាអាចធានាផ្តល់សិទ្ធិទាំងនេះបានដែរ ឬទេ សម្រាប់ជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ក្រោយពេលជនទាំងនោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការ? ក្នុងករណីសិទ្ធិទាំងនេះ ត្រូវបានធានាផ្តល់ជូន តើការស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណុំរឿងទាំងពីរនេះ អាចនឹងត្រូវបានបិទបញ្ចប់នៅពេលណា? គួររំពឹកថា សំណុំរឿង ០០៣ និង ០០៤ ត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញាបញ្ជូនឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបើកការស៊ើបសួរតាំងពីថ្ងៃទី៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ មកម្ល៉េះ ។ បានន័យថា រហូតមកដល់ពេលនេះ សំណុំរឿងទាំងពីរនេះស្ថិតនៅក្នុងដៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអស់រយៈពេលជាង ៨ឆ្នាំ មកហើយ ។

ចប់

២៣-វិធាន ៥៥(១០) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

២៤-វិធាន ៥៨(៦) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

២៥-វិធាន ៥៩, ៦០ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង